

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia muutettavaksi siten, että kuntien vuoden 1994 sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuudesta vähennettäisiin koko maan tasolla 3 742 miljoonaa markkaa. Valtionosuuden vähennyksestä 40 prosenttia määräytyisi kuntien asukasluvun ja 60 prosenttia kuntien veroäyrimäärän perusteella. Vähennys olisi väliaikainen ja koskisi vain vuotta 1994.

Lisäksi ehdotetaan, että kuntien ja kuntayhtymien vuoden 1992 tai sitä aikaisemman toiminnan johdosta vuonna 1994 suoritettavaksi

tulevien käyttökustannusten valtionosuuksien loppuerien maksatusta lykättäisiin vuoteen 1998.

Sosiaali- ja terveydenhuollon seuranta- ja tilastojärjestelmien uudistukseen liittyen ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriö ei enää vahvistaisi kunnalliskertomuksen sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan osan kaavaa.

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Käyttökustannusten valtionosuudet

1.1. Nykytila

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92), jäljempänä STVOL, mukaan kunnille suoritetaan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta, jonka suuruus määräytyy laskennallisten perusteiden mukaan. Valtionosuuden määrään vaikuttavat lähinnä kunnan asukasluku, ikärakenne, väestön sairastavuus ja kantokykyluokka.

Valtionosuuden kokonaismäärä koko maan tasolla lähtee valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttämisestä sillä tasolla, jolla se oli lain voimaan tullessa. Kunnallisen toiminnan kustannuksissa vuosittain tapahtuvat muu-

tokset otetaan huomioon siltä osin kuin ne aiheutuvat lainsäädännöstä tai muista valtion toimenpiteistä sekä kustannustason muutoksesta. Kuntien omista toimenpiteistä tai olosuhteiden muuttumisesta aiheutuvat muutokset toiminnan kustannuksissa tulevat huomioon otetuiksi joka neljäs vuosi tehtävässä selvityksessä, jonka perusteella kustannustenjako palautetaan lain voimaantuloa edeltäneelle tasolle.

1.2. Ehdotetut muutokset

Säästöjen aikaansaamiseksi julkisessa taloudessa sekä valtion ja kuntien välisen rahoitus-suhteiden tasapainottamiseksi ehdotetaan vuoden 1994 valtionosuuksiin tehtäväksi yhteensä 5 272 miljoonan markan vähennykset. Osana

valtionosuuksien kokonaisvähennystä ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuteen tehtäväksi yhteensä 3 742 miljoonan markan vähennys. Säästöt perustuvat palvelumaksuihin liittyvään säästövelvoitteeseen, valtioneuvoston antamien vuosia 1994 ja 1995 koskevien meno- ja henkilöstökehysten edellyttämään menovähennykseen, hallituksen esityksestä perhetuen uudistamista koskeviksi laeiksi (HE 75/1993 vp) aiheutuvan kuntien verotulojen lisäyksen huomioon ottamiseen, indeksikorotusten jäädytystä vastaavaan valtionosuuden takaisin perimiseen ja kuntien kansaneläkkeiden lisäosamenojen rahoitusosuuden pienenemiseen kuntien äyrimäärän supistumisesta johtuen.

Valtionosuuden vähennys tehtäisiin ehdotuksen mukaan siten, että siitä 40 prosenttia eli 1 497 miljoonaa markkaa määräytyisi asukasluvun ja 60 prosenttia eli 2 245 miljoonaa markkaa veroäyrimäärän perusteella.

Ehdotuksen mukainen vähennys asukasta kohden olisi edellä olevan mukaisesti 298 markkaa. Veroäyriä kohden tulevan vähennyksen täsmällinen suuruus ei ole laskettavissa tätä esitystä annettaessa, koska vuoden 1992 veroäyrimäärät vahvistetaan marraskuun 1 päivänä. Vuoden 1991 veroäyrimäärän perusteella vähennys olisi äyriä kohden 0,77 penniä.

Valtionosuuden vähennys ehdotetaan tehtäväksi lakiin väliaikaisesti lisättävällä uudella 45 a §:llä.

2. Aikaisemman valtionosuusjärjestelmän mukaiset loppuerät

2.1. Nykytila

STVOL:n 46 §:n 1 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa syntyneisiin käyttökustannuksiin suoritettavat valtionosuuden loppuerät maksetaan kunnille ja kuntayhtymille vuosittain tasasuuruusina erinä vuosina 1993—1997. Tällaisia jaksotettavia loppueriä ovat vuoden 1992 loppuun saakka voimassa olleen aikaisemman sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82), jäljempänä SVOL, mukaisen toiminnan kustannuksiin suoritettavat valtionosuuden loppuerät. Loppuerien maksatus perustuu siihen, että kuntien ja kuntainliittojen saamat

valtionosuuden ennakot ovat olleet pienemmät kuin toteutuneet kustannukset.

2.2. Ehdotetut muutokset

Valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen liittyen ehdotetaan, että vuonna 1994 maksettavaksi tulevat, SVOL:n mukaisen toiminnan kustannuksiin suoritettavat valtionosuuden loppuerät siirrettäisiin maksettavaksi vuonna 1998.

3. Kaavojen vahvistaminen ja muutoksenhakusäännökset

3.1. Nykytila

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa STVOL:n 38 §:n mukaan vuosittain kunnalliskertomuksen sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan osan tai siihen liitettävän erillisen sosiaali- ja terveydenhuollon kertomuksen kaavan. Lisäksi ministeriö vahvistaa perustamishankejärjestelmään liittyvät hankesuunnitelman ja valtionosuusselvityksen kaavat. Kaavojen mukaisilla lomakkeilla on kerätty seuranta- ja tilastotietoa kunnallisesta sosiaali- ja terveydenhuollosta. Lisäksi perustamishankkeiden vahvistaminen ja valtionosuuden maksaminen edellyttävät määrämuodossa toimitettuja tietoja kuntien ja kuntayhtymien suunnittelemista ja toteuttamista hankkeista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmän uudistamista koskevan hallituksen esityksen (HE 216/1991 vp) mukaan sosiaali- ja terveysministeriö olisi eräissä tapauksissa voinut periä kunnilta valtionosuuksia takaisin valtiolle. Asiaa koskevasta päätöksestä olisi esityksen mukaan voinut haakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä poistettiin mahdollisuus periä valtionosuuksia takaisin valtiolle. Tässä yhteydessä muutoksenhakua koskevasta 34 §:stä ei poistettu viittausta takaisinperintää koskevaan säännökseen. Lain 34 §:ssä on siten virheellinen viittaus 35 §:n 3 momenttiin.

3.2. Ehdotetut muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuollon seuranta- ja

tilastojärjestelmät uudistuvat vuoden 1994 alusta. Seuranta perustuu tällöin pääosin tilastokeskuksen ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen keräämiin tilastoihin. Sosiaali- ja terveydenhuollon kertomustietojärjestelmä käy uudistuksen jälkeen tarpeettomaksi ja kertomustietojen keräämisestä luovutaan.

Kertomustietojärjestelmästä luovuttaessa ei sosiaali- ja terveysministeriöllä ole enää tarvetta vahvistaa kunnalliskertomuksen sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan osan tai erillisen kertomuksen kaavaa. Tämän vuoksi kaavojen vahvistamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ministeriön vahvistus koskisi vain perustamishankkeista laadittavan hankesuunnitelman ja valtionosuusselvityksen kaavaa. Samalla ehdotetaan luovuttavaksi kaavojen vahvistamiseen liittyvästä hallinnollisesti raskaasta lakisääteisestä lausuntomenettelystä.

Lain 34 §:n 1 momentissa olevan virheellisen viittauksen korjaamiseksi ehdotetaan lainkohdasta poistettavaksi viittaus 35 §:n 3 momenttiin.

4. Esityksen vaikutukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden kokonaismäärää on tarkoitettu pienentää 3 742 miljoonaa markkaa, jolloin valtionosuus vähenee voimassa olevan lainsäädännön mukaisesta 21 259 miljoonasta markasta 17 517 miljoonaan markkaan eli 17,6 prosenttia.

Kunnittain valtionosuuden vähennys olisi 298 markkaa asukasta kohden ja vuoden 1991 veroäyrimäärän pohjalta laskettuna 0,77 penniä veroäyriä kohden.

Kantokykyluokittain sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden vähennys kohdistuu seuraavasti:

kk1 1993	mk/ asukas	p/äyri ¹⁾	% sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta
1	608	1,5	12,1
2	634	1,5	13,0
3	654	1,4	13,8
4	689	1,4	15,0

5	729	1,3	16,2
6	756	1,3	18,2
7	777	1,2	20,4
8	797	1,2	22,4
9	869	1,2	29,1
10	942	1,1	32,4
Koko maa	742	1,3	17,6

¹⁾ Laskennassa on käytetty vuoden 1991 veroäyrimääriä. Koska lopullinen vähennys tehtäisiin vuoden 1992 veroäyrimäärien perusteella, voi vähennysten kohdentuminen poiketa jonkin verran taulukossa esitetystä.

Valtiontalouden säästötoimien johdosta tehtävien valtionosuuden vähennysten kokonaisvaikutukset on selvitetty hallituksen esityksessä laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 8 §:n säännöksiin vuonna 1994 (HE 158/1993 vp).

Vuonna 1994 maksettavaksi tulevien valtionosuuden loppuerien maksatuksen siirtäminen vuoteen 1998 aiheuttaa kunnille ja kuntayhtymille noin 75 miljoonan markan tulojen lykkäytymisen neljällä vuodella.

5. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.

Valtionosuuden vähentämistä ja loppuerien siirtämistä on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa selvitetessä valtion vuoden 1994 talousarvion kunnallistaloudellisia vaikutuksia.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy hallituksen esitykseen laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 8 §:n säännöksiin vuonna 1994 ja hallituksen esitykseen laiksi eräistä opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1994 rahoitusta koskevista järjestelyistä (HE 151/1993 vp). Esitykset on laadittu siten, että ne on tarkoitettu käsiteltäväksi yhdessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

34 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi virheellinen viittaus 35 §:n 3 momenttiin.

38 §. *Kaavojen vahvistaminen.* Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi kunnalliskertomuksen sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan osan tai kunnalliskertomukseen liitettävän erillisen sosiaali- ja terveydenhuollon kertomuksen kaavan vahvistaminen. Lisäksi ehdotetaan, että kaavojen vahvistuksen koskiessa jatkossa vain perustamishankkeita nykyisestä lausuntomenettelystä luovutettaisiin.

45 a §. *Vuoden 1994 käyttökustannusten valtionosuuden vähennys.* Ehdotuksen mukaan lakiin lisättäisiin väliaikaisesti uusi 45 a §, jonka perusteella kuntien vuoden 1994 käyttökustannusten valtionosuutta vähennettäisiin. Vähennys tehtäisiin 12 §:n mukaan kunnalle lasketusta käyttökustannusten valtionosuudesta.

Vähennys olisi ehdotuksen mukaan 298 markkaa kutakin kunnan asukasta kohden ja kunnan veroäyriä kohden määrä, joka saadaan jakamalla 2 245 miljoonaa markkaa kaikkien kuntien yhteenlaskettujen veroäyriä määrällä. Kunnan kantokykyluokka ei vaikuttaisi vähennyksen suuruuteen.

Veroäyreinä käytettäisiin ehdotuksen mu-

kaan vuodelta 1992 toimitetussa verotuksessa kertyviksi arvioitujen veroäyriä määrää. Asukaslukuna käytettäisiin STVOL:n 37 §:n perusteella vuoden 1993 alussa ollutta asukaslukua.

Ehdotuksen mukaan pykälä olisi voimassa vuoden 1994 loppuun ja sitä sovellettaisiin myönnettäessä ja suoritettaessa vuoden 1994 valtionosuudet.

46 §. *Aikaisempien säännösten soveltaminen.* Ehdotuksen mukaan aikaisemman lainsäädännön perusteella kunnille ja kuntayhtymille maksettavista käyttökustannusten loppueristä vuonna 1994 maksettavaksi tuleva osa siirrettäisiin maksettavaksi vuonna 1998.

2. Voimaantulo

Ehdotettu laki liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/92) 34 §:n 1 momentti, 38 § ja 46 §:n 1 momentti, näistä 46 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1215/92), sekä

lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 45 a § seuraavasti:

34 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

38 §

Kaavojen vahvistaminen

Hankesuunnitelma ja perustamishankkeista tehtävä valtionosuusselvitys on laadittava tarkoitusta varten vahvistettujen kaavojen mukaan. Kaavat vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

45 a §

Vuoden 1994 käyttökustannusten valtionosuuden vähennys

Edellä 12 §:n mukaisesti kunnalle lasketusta vuoden 1994 käyttökustannusten valtionosuudesta vähennetään:

1) kutakin kunnan asukasta kohden 298 markkaa; sekä

2) markkamäärä, joka saadaan jakamalla 2 245 miljoonaa markkaa kaikkien kuntien yhteenlaskettujen veroäyrien määrällä ja kertomalla tulos kunnan veroäyrien määrällä.

Vähennystä laskettaessa käytetään kunnille verotusvuodelta 1992 toimitetussa verotuksessa kertyviksi arvioitujen veroäyrien määrää.

46 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

Kustannuksiin, jotka ovat syntyneet ennen

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

tämän lain voimaantuloa, suoritetaan valtionosuus tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Ennen tämän lain voimaantuloa syntyneisiin käyttökustannuksiin suoritettavat valtionosuuden loppuerät maksetaan kuitenkin vuosittain tasasuuruisin erin vuosina 1993—1997. Näin jaksotetuista loppueristä maksetaan vuoden 1994 erä kuitenkin vasta vuonna 1998.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Lain 45 a § on voimassa 31 päivään joulukuuta 1994 ja sitä sovelletaan myönnettäessä ja suoritettaessa vuoden 1994 käyttökustannusten valtionosuudet.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/92) 34 §:n 1 momentti, 38 § ja 46 §:n 1 momentti, näistä 46 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1215/92), sekä lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 45 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

34 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen ja 35 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen valtionosuuden takaisin perimitä saa hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

38 §

Kaavojen vahvistaminen

Kunnalliskertomuksen sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskeva osa tai kunnalliskertomukseen liitettävä erillinen sosiaali- ja terveydenhuollon kertomus sekä hankesuunnitelma ja perustamishankkeista tehtävä valtionosuusselvitys on laadittava tarkoitusta varten vahvistettujen kaavojen mukaan. Kaavat vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö hankittuaan sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, ympäristöministeriön sekä kuntien keskusjärjestöjen ja asianomaisten kunnallisten keskusjärjestöjen lausunnot.

Ehdotus

34 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

38 §

Kaavojen vahvistaminen

Hankesuunnitelma ja perustamishankkeista tehtävä valtionosuusselvitys on laadittava tarkoitusta varten vahvistettujen kaavojen mukaan. Kaavat vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö.

45 a §

Vuoden 1994 valtionosuuden vähennys

Edellä 12 §:n mukaisesti kunnalle lasketusta vuoden 1994 käyttökustannusten valtionosuudesta vähennetään:

1) kutakin kunnan asukasta kohden 298 markkaa; sekä

2) markkamäärä, joka saadaan jakamalla

Voimassa oleva laki

46 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

Kustannuksiin, jotka ovat syntyneet ennen tämän lain voimaantuloa, suoritetaan valtionosuus tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Ennen tämän lain voimaantuloa syntyneisiin käyttökustannuksiin suoritettavat valtionosuuden loppuerät maksetaan kuitenkin vuosittain tasasuuruisin erin vuosina 1993—1997.

Ehdotus

2 245 miljoonaa markkaa kaikkien kuntien yhteenlaskettujen veroöyrien määrällä ja kertomalla tulos kunnan veroöyrien määrällä.

Vähennystä laskettaessa käytetään kunnille verovuodelta 1992 toimitetussa verotuksessa keretyiksi arvioitujen veroöyrien määrää.

46 §

Aikaisempien säännösten soveltaminen

Kustannuksiin, jotka ovat syntyneet ennen tämän lain voimaantuloa, suoritetaan valtionosuus tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Ennen tämän lain voimaantuloa syntyneisiin käyttökustannuksiin suoritettavat valtionosuuden loppuerät maksetaan kuitenkin vuosittain tasasuuruisin erin vuosina 1993—1997. Näin jaksoetuista loppueristä maksetaan vuoden 1994 erä kuitenkin vasta vuonna 1998.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Lain 45 a § on voimassa 31 päivään joulukuuta 1994 ja sitä sovelletaan myönnettäessä ja suoritettaessa vuoden 1994 käyttökustannusten valtionosuudet.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

